

Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş: 23.03.2021 Accepted/Kabul: 03.08.2023 Published/Yayınlama: 04.11.2023

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşadığı Sorunlar

Ramazan ASAR¹, Derya CİVAN², Serap TONBUL AKKURT³

Öz

Birçok ülkede zorunlu eğitim kapsamına alınan okul öncesi eğitime Türkiye'de de gerekli önem verilmeye çalışılmaktadır. Verilen bu önem şüphesiz okul öncesi eğitimin daha nitelikli hale gelmesini sağlayacaktır. Okul öncesi eğitimin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesi ise var olan sorunların ortadan kaldırılması ile bağlantılıdır. Buradan hareketle araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar farklı yönleriyle ortaya konulmuş ve okul öncesi eğitime olan yansımaları belirlenmeye çalışılmıştır. Betimsel bir durum saptaması niteliğinde olan bu araştırmada veriler görüşme yoluyla toplanmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile 21 okul öncesi öğretmenin katılımıyla araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmenleri ile yöneticiler arasında uyumsuzluk yaşandığı ve çalışma koşullarının diğer öğretmenlerden çok daha farklı niteliklere sahip olduğu görülmüştür. Bunlar arasında özellikle öğrencilerin yanından ayrılamama, kesintisiz bir şekilde çalışma, dinlenememe ve diğer öğretmenlerle iletişim kuramama gibi olumsuz sonuçların var olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilerek verimin artırılması ve nitelikli eğitime ulaşılması amacıyla yardımcı personel sayısında iyileştirmeye gidilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmeni.

¹ Dr, Araştırmacı, Ankara, Türkiye, ramazanasar@gmail.com, [ORCID: 0000-0001-7176-5391](https://orcid.org/0000-0001-7176-5391)

² Öğretmen, Yahyalar Durali Bezci İlkokulu, Ankara, Türkiye, drycyn76924@gmail.com

³ Öğretmen, Kulu Anaokulu, Ankara, Türkiye, seraptonbul@gmail.com

The Problems Experienced by Preschool Teachers

Abstract

Efforts are made to pay special attention to preschool education which is afforded compulsory status in many countries. This attention will certainly enhance the quality of preschool education. Provision of quality preschool education is reliant upon the elimination of existing problems. Based on this, this study aims to investigate the problems faced by preschool teachers. The various aspects of the problems of teachers were identified and the effects of these problems on preschool education were determined. In this qualitative study, the data were collected through interviews. The study was conducted with the participation of 21 preschool teachers using an easily accessible case sampling. As a result of the study, it was found that the preschool teachers had incompatibility with their managers and their working conditions differed considerably from those of other teachers. It was determined that the adversities affecting the preschool teachers included their not having opportunity to leave their students alone or have some rest, as well as their lack of communication with other teachers. In this context, it was suggest that working conditions of preschool teachers should be improved to enhance their efficiency and improvements should be introduced to increase the number of auxiliary staff for quality education.

Keywords: Preschool period, preschool education, preschool teacher.

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitim “Doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanaklarını sağlayan; onların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, bir eğitim sürecidir.” (Oğuzkan ve Oral, 1993). Okul öncesi eğitim, isteğe bağlıdır ve ilköğretime başlama yaşından küçük olan çocukların eğitimini kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları, ülkemizde diğer öğretim kademelerindeki okullar kadar yaygın değildir (Şişman, 2010). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulu olarak ilköğretime bağlı ana sınıfı ve diğer öğretim kurumları bünyesinde hizmet veren uygulama sınıfları olarak açılabilir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1973). İş Kanunu’na tabi olan iş yerlerinde ise okul öncesi eğitim kurumu açılmasına dair şartlar ve diğer hususlar, Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma Bakanlığı arasında düzenlenecek tüzükle belirlenmektedir (Sarpkaya, 2013).

Türkiye’de eğitim sisteminde yaşanan hızlı değişikliklerden okul öncesi eğitim de nasibini almıştır. Şimdiye kadar okul öncesi eğitimin önemini ortaya koyan birçok çalışma yapılmıştır. Ancak çocukları ilköğretime hazırlayan ve tüm öğretim hayatını etkileyen okul öncesi eğitimin önemi bilinmesine rağmen gereken özen maalesef gösterilememiştir. Okul öncesi eğitim ülkemizde genellikle ilköğretimin gölgesinde kalmıştır. Bu yüzden ilköğretim ile ilgili herhangi bir değişiklikten okul öncesi eğitim de doğrudan etkilenmiştir. Şüphesiz okul öncesi eğitimin tek sorunu, ilköğretimin gölgesinde

kalması değildir. Bu çalışmada Türkiye’de okul öncesi eğitimin mevcut durumu ortaya konularak okul öncesi öğretmenlerinin sorunları tespit edilmeye çalışılmış ve önerilerde bulunulmuştur. Bunun için de öncelikle okul öncesi eğitimin önemine dikkat çekilmiş, okul öncesi öğretmenlerin yaşadığı sorunların ortaya çıkarılması amacıyla Ankara ve Konya illerinde çalışan okul öncesi öğretmenleri ile görüşme yapılmıştır. Bu araştırmanın, okul öncesi öğretmenlerinin yaşadığı çeşitli sorunlara genel bir çerçeve çizmesi ve bu konuda ileride yapılacak çalışmalar için ön fikir oluşturması beklenmektedir.

Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Türkiye’de okul öncesi eğitimin okullaşma oranının, gelişmiş ülkelere nazaran oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir. Dünyada çocukların eğitime başlama yaşı giderek aşağıya çekilmekte hatta eğitimin daha ana rahminde başladığı ileri sürülmektedir. Ülkemizde çocukların ilköğretime başlama yaşı zaman zaman değiştirilmektedir. Ancak gerekli ön hazırlıklar yapılmadan aşağı çekilen ilköğretime başlama yaşının çeşitli sorunlara yol açtığı görülmektedir. Okul öncesi eğitimin diğer eğitim kademelerine hazırlık niteliği taşıması, çocuğun akademik başarısına da olumlu etki yapmaktadır (Şişman, 2010). Bununla birlikte okul öncesi eğitimi alan çocukların diğerlerine göre psikomotor, zihin ve sosyal yönlerinin daha gelişmiş olduğu gözlenmiştir. Ayrıca öğrenim hayatlarında da diğerlerinden daha başarılı oldukları saptanmıştır. Okul öncesi eğitim sayesinde, eğitilebilir ve öğretilbilir nitelikteki zihinsel engelli çocukların zekâ seviyesinin en üst noktaya çıkarılması da mümkün olmuştur. Fakat ülkemizde ilköğretime daha fazla öncelik tanındığı için okul öncesi eğitime hak ettiği önem verilememiştir (Sarpkaya, 2013).

0-6 yaş aralığını kapsayan okul öncesi, çocuk gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Yapılan araştırmalar, çocuğa bu dönemde verilen eğitimin sonraki öğrenme yeteneklerine olumlu katkı sağladığını göstermektedir (Fidan ve Erden, 1993). Okul öncesi eğitim, çocukların toplumun kültürel değerleri doğrultusunda gelişimini sağlayan ve ilköğretime hazırlanmasını amaçlayan bir eğitim sürecidir. Okul öncesi eğitim sayesinde çocuklar, kendilerini ifade etmeyi öğrenmekte ve öz denetim kazanmaktadırlar (Yılmaz, 2003). Okul öncesi eğitim sürecinde, çocuklar kendisini ve başkalarını tanımakta ayrıca sanatsal becerileri de ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi eğitimle, zihinsel ve bedensel olgunluğa erişen çocuklar okula hazır hâle gelmektedir. Bu yönüyle, okul öncesi eğitimin sonraki öğrenim süreçlerine olumlu etki sağladığı rahatlıkla görülebilmektedir (Dirim, 2004).

Okul öncesi eğitim, çocukların zorunlu eğitim çağına kadar olan dönemlerinde planlanmış bir ortamda zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimlerini sağlayan; onlara iyi davranışlar ve alışkanlıklar kazandırmayı amaçlayan, yeteneklerini geliştirerek onları ilköğretime hazırlayan bir eğitim sürecidir (Ural, 1986 Akt: Derman ve Başal, 2010). Çocuğun yaşamında önemli rolleri olan bedensel,

zihinsel, sosyal, duygusal, psikomotor ve dil gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı okul öncesi dönemde, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle çocuğun kişiliği şekillenmektedir. Çocuğun sağlıklı ve istendik davranışlara sahip olabilmesi, onların gelişim özelliklerinin ve bu doğrultudaki ihtiyaçlarının bilinmesine bağlıdır. İnsan gelişiminin çok hızlı olması ve birçok kritik dönemi içermesi bakımından, okul öncesi dönem eğitim konusunda büyük öneme sahiptir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000).

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Durumu

Cumhuriyetin ilk yıllarında ilköğretime daha çok önem verilmesi nedeniyle bakanlığın pek ilgi göstermediği okul öncesi eğitim, 1950’li yıllarda neredeyse unutulmuştur. Fakat 1961 yılında çıkarılan 222 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile tekrar gündeme gelmiştir (Şahin, 2005). 1962 yılında toplanan Yedinci Milli Eğitim Şûrası’nda, okul öncesi eğitimin önemi tartışılarak bu konuda atılacak adımlar belirlenmiştir. Şûra’dan sonra “Ana Okulları ve Ana Sınıfları Yönetmeliği” taslağı hazırlanarak Talim Terbiye Kurulunun incelemesine sunulmuştur (MEB, 1962). 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda okul öncesi eğitimin kapsamı, amaçları ve görevleri tanımlanmıştır. Bu kanununun 19. maddesinde “Okul öncesi eğitim, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar.” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri ise 20. maddede aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
2. Onları ilk öğretime hazırlamak;
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak;
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Türkiye’de okul öncesi eğitimle ilgili ilk kapsamlı program 1989 yılında uygulanmıştır. 1992 yılına kadar İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen okul öncesi eğitim hizmetleri, 1992’de çıkarılan 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulan Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmeye devam edilmiştir (Şişman, 2010). Yine Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısının düzenlenmesi amacıyla, 2011 yılında çıkarılan 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri hakkında kanun hükmünde kararname ile okul öncesi eğitiminden Temel Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesindeki ‘Erken Çocukluk Eğitimi Daire Başkanlığı’ sorumlu olmuştur (MEB, 2011).

Türkiye’de cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılında 80 okul öncesi eğitim kurumu, 136 öğretmen ve 5880 öğrenci bulunurken; 2008-2009 öğretim yılında 23653 okul öncesi eğitim kurumu, 29342 öğretmen ve 804765 öğrenci sayısına ulaşılmıştır (Derman ve Başal, 2010). Her ne kadar cumhuriyetin ilanından günümüze niceliksel olarak büyük değişiklikler görülse de okullaşma oranı, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve kişi başına düşen harcama miktarı gibi verilerde ülkemiz OECD ülkeleri arasında alt sıralarda yer almaktadır (Akçay, 2006). Ülkemizde köyden kente göçün artması ve hızlı şehirleşmeyle, çekirdek ailelerin yaygınlaşması ve kadınların çalışma hayatında daha çok yer almasıyla birlikte okul öncesi eğitime daha çok ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır (Şişman, 2010).

Ülkemizde 2012 yılına kadar 37-72 ay aralığındaki çocuklar okul öncesi eğitime kabul edilmekteydi. Ancak 2012’de yapılan 4+4+4 düzenlemesi ile zorunlu eğitime başlama yaşının değişmesi, okul öncesi eğitime alınma yaşını da değiştirmiştir. Bu düzenleme sonucunda 30 Eylül 2012 tarihinden itibaren anaokulu ve uygulama sınıflarında 37-66 aylık, ana sınıflarında ise 48-66 aylık çocukların eğitim almasına karar verilmiştir. Başlangıçta okul öncesi eğitim kapsamında 61-72 ay aralığındaki çocukların %100 okullaşması hedeflenirken, 4+4+4 sistemi ile bu aralık 48-66 ay olarak değiştirilmiştir (Pekdoğan ve Karamustafaoğlu, 2015).

Günümüzde okul öncesi eğitim hizmetlerinin çok büyük bir kısmı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilirken, geriye kalan kısmı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 191. maddesinde ihtiyaç hâlinde açılabilen belirtilen çocuk bakım evleri ve çocuklar için kurulan sosyal tesisler tarafından verilmektedir (Şişman, 2010). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitiminin verildiği kurumlar müstakil anaokulları, eğitim kurumlarının bünyesinde açılan ana sınıfları ve kız meslek liseleri bünyesindeki uygulama sınıflarıdır (Akçay, 2006).

2. YÖNTEM

Yapılan araştırma betimsel bir durum saptaması niteliğinde olup, nitel araştırma teknikleri temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilimlerde hakikat ve gerçeklik araştırılırken pozitivizm, yorum ve eleştirel teori gibi bazı kavramsal ve felsefî çerçevelerin olduğu belirtilmektedir. Farklı disiplinleri ve birçok kavramı bir araya getirdiği için nitel araştırma kavramını tek bir şekilde tanımlamak zordur. Başka bir deyişle, teori temelli bir yaklaşımla etrafındaki sosyal olguları araştırmaya ve anlamaya odaklanan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Nitel araştırmalar, olgunun arkasında yer alan anlamı incelemeyi amaçlayan ve araştırmacının da içinde yer aldığı insan deneyimlerinin nasıl yorumlanabileceğini ve anlamlandırılabilirliğini ortaya koyan esnek bir yapıya sahiptir. Nitel araştırma stratejilerinde değişik kaynakların sunduğu bilgiler ışığında çeşitlilik sayısında fikir birliği yoktur (Denzin ve Lincoln, 2018). Bu kapsamda veriler, okul

öncesi öğretmenlerine açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu ile görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Problemleri

Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin yaşadığı sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın problem cümlesi: Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar nelerdir?

Araştırmanın alt problemleri ise:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin kendisinden kaynaklı sorunlar nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerin sınıfta karşılaştığı sorunlar nelerdir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin meslektaşları ile ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştığı sorunların eğitime yansımaları nasıldır?

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Konya'nın Kulu ilçesinden 7 ve Ankara'dan seçilen 14 okul öncesi öğretmen oluşturmuştur. Araştırma, gönüllülük esas alınarak ve hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları okul öncesi öğretmenlerine verilerek sağlanmıştır. Hazırlanan görüşme formunda, öğretmenlerin okul öncesi eğitimde karşılaştıkları sorunlara yönelik düşüncelerinin yer aldığı sorular sorulmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” tercih edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013), kolay ulaşılabilir durum örneklemesinin araştırmaya hız ve pratiklik kazandırması nedeniyle nitel araştırmalarda yaygın olarak tercih edildiğini belirtmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşme formları hazırlanırken sorulacak soruların araştırmanın amacına uygun olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma gönüllülük esas alınarak okul öncesi öğretmenlerine hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları verilmiştir. Araştırmada veriler yüz yüze yapılan birebir görüşmelerle toplanmıştır. Kendilerine araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve bu araştırmaya gönüllü olarak katılıp katılmayacakları sorulmuştur. Öğretmenlere elde edilecek verilerin güvenilirliği, bilgilerin gizli tutulacağı, kimliklerinin gizli tutulacağı ve araştırmanın hiçbir yerinde kimlik bilgilerinin geçmeyeceği konusunda güvence verilmiştir. Buna göre 21 okul öncesi öğretmeni araştırmaya gönüllü olarak katılacağını belirtmiştir.

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler yaklaşık 30 dakika sürmüş ve öğretmenlerin izni alınarak görüşmeler yazılı olarak kaydedilmiştir. Elde edilen verilerin analizi içerik analizi ile yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013) içerik analizinin temel amacını,

toplanan verileri açıklayıcı kavram ve ilişkilere ulaşmak şeklinde açıklamıştır. Bu kapsamda araştırma sonucunda elde edilen nitel veriler kendi içinde karşılaştırılarak, benzer ve farklı görüşler belirlenerek kategorilere ayrılmıştır. Veriler hazırlanırken, belirtilen sorunları desteklemek amacıyla alıntılara yer verilmiştir. Alıntılarda öğretmenlerin gerçek adları kullanılmamış, çalışmaya katılan 21 öğretmen Öğrt.1 ve Öğrt.2 şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmada nitel veri toplama araçları ile toplanan verilerin geçerliği için inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik ölçütleri dikkate alınmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için görüşme formunun geliştirilmesinde ve veri analizinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Aktarılabirlik ölçütü için sıklıkla doğrudan alıntılara yer verilir. Araştırmanın tutarlılığını ve teyit edilebilirliğini sağlamak amacıyla veri toplama araçlarının hazırlanmasından analizine kadar tüm aşamalarda uzman görüşüne başvurulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde, katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular, araştırmanın problemlerine uygun olarak dört temel başlık altında incelenmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kendisinden Kaynaklı Sorunlar

Öğrenci ve öğretmenlerin zamanının büyük bir bölümü sınıfta geçmektedir. Sınıfta geçirilen süre içinde, öğretmenler ve öğrenciler önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda ve belirli programlar çerçevesinde bu ortak yaşamın özneleri olarak çeşitli roller gerçekleştirmektedir. Ancak sınıf içindeki yaşantıların, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda gerçekleşmesinden öncelikle öğretmen sorumludur. Başka bir ifadeyle, sınıfta öğrenme ortamının ve yaşantıların düzenlenmesi ile yönetilmesi öğretmenin sorumluluğundadır (Aydın, 1998). Tüm bu bilgiler doğrultusunda yapılan görüşmeler göstermiştir ki öğretmenin yaşı, eğitimi ve deneyimi sınıfta sorunlar yaşamasında en büyük etkenlerdendir. Öğretmenler bu konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Yeni atandığımda henüz bir iş tecrübem olmadığı için okul deneyimi, ders içeriği ve uygulaması hakkında fazla bilgim yoktu ve ilk başlarda sorunlar yaşadım.” (Öğrt.5)

“Her yıl çocuklar değiştiği için ağlama, annesinden ayrılmama, sınıfta annesini yanında isteme, etkinliklere katılmama davranışları gösterdikleri için nasıl davranmam gerektiğini bilemiyorum, sınıfın hâkimiyetini sağlamakta zorlanıyorum.” (Öğrt.8)

“Sınıftaki yaş grubunun homojen olmaması, yani okul öncesi eğitim sınıflarında 4-6 yaş gurubu çocukların bir arada olması, sınıf mevcudunun kalabalık olması ve sınıfta ağlayan başka çocuklar zaten tecrübesi olmayan öğretmenin paniklemesine ve nasıl davranması gerektiğini bilmemesine neden oluyor.” (Öğrt.9)

“Hazırbulunuşluk düzeyi açısından çocukların bilgi düzeyi bilgi basamağında olduğu için onları üst basamaklara hazırlamak için hangi yöntemleri kullanacağını bilemiyorlar.” (Öğrt.11)

“Öğrencilerin seviyelerinin farklılık göstermesi, seviyelerinin düşük olması, ders dışında yeteri kadar aile desteğinin olmaması, ölçme ve değerlendirme kısmında sıkıntı yaşanmasına neden oluyor.” (Öğrt.5)

“Aileden ve evden ilk ayrılık ve yeni bir ortama girme, anne baba tutumları, okul ve sınıf yapısı, çocuğun ön yargıları ve çocuğun sağlık durumu yeni başlayan öğretmenlerin paniklemesine ve çaresiz kalmasına neden oluyor.” (Öğrt.12)

“Öğretmenlerin okul ortamında kendini ifade etme imkânı bulamaması.” (Öğrt.3)

Okul Öncesi Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştığı Sorunlar

Öğretmenlerin karşılaştığı ve yaşadığı en büyük sorunlardan birisi olarak sınıfın fiziksel koşullarının ve donanımının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bazı öğretmenler birçok materyali kendi imkânlarıyla temin ettiklerini, eksik malzemelerden dolayı eğitim ve öğretimin zaman zaman aksadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, yaşadıkları sorunları şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Sınıflarda yetersiz eğitsel malzeme bulunmasına neden olması, ana sınıfı için kullanılacak paranın ana sınıfı için kullanılmaması.” (Öğrt.6)

“Okul öncesi öğretmenlerinin teneffüsü olmadığından öğretmenler sürekli sınıf ortamındadır. Bu nedenle öğretmenler arası iletişim de ancak giriş çıkışlarda sağlanmakta ya da hiç iletişim kurulamamakta. Bu da öğretmenler arasındaki paylaşımı ve iş birliğini kısıtlamaktadır.” (Öğrt.3)

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Meslektaşları ile İlgili Yaşadığı Sorunlar

Öğretmenlerin sınıflarından hiç ayrılmadıkları için okuldaki diğer öğretmenlerle iletişimlerinin olmadığı hatta birçok öğretmenin birbirlerini tanımadığı yapılan görüşmeler sonucunda tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri, aralıksız eğitim yaptıkları için kendi zümreleriyle ilgili de iletişim kopukluğu

yaşandığını ve bir rekabet ortamı oluştuğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“Okul öncesi öğretmenleri, diğer öğretmenlerle aralık olmadığı için iletişim sıkıntısı yaşıyoruz. Sosyalleşme problemi var. Sınıf içinde yaşanan durumlarla ilgili fikir alışverişi yapamıyoruz.” (Öğrt.4)

“Yönetici, öğretmenini her koşulda savunmayıp öğrencilerinin öğretmenlere karşı saygı ve sevgisinin azalmasına sebep olabiliyor. Öğretmen ve yönetici arasında yaşanan gerginlik, öğretmenin mesleki doyumunu negatif yönde etkileyebiliyor.” (Öğrt.2)

“Okul öncesi eğitimde paylaşım en önemli unsurlardan birisidir. Etkinlikler, diğer faaliyetlerde paylaşım yapmak, öğretmenler arasında iş birliği yapmak ve fikir alışverişinde bulunmak önemli ve gereklidir. Ancak bunun önemi ne yazık ki kavranamamıştır.” (Öğrt.5)

“Çocukların hazırbulunuşluk düzeyleri ve bireysel farklılıkları göz ardı edilerek kıyaslamaya gidilmesi, bilgi alışverişinde bulunulmaması, yılsonu şenlik gibi etkinliklerde yapılacak gösterilerin bir yarış hâline dönüştürülmesi.” (Öğrt.3)

“Okul öncesi öğretmenliği yapan arkadaşlar kendi okullarındaki zümreleri ile bile iş birliği kuramamaktadır. Bunun asıl sebebi iyi kötü öğretmen değerlendirmeleridir. Sene başında öğretmen seçimi yapan veliler ne yazık ki okul öğretmenlerini buna zorlamaktadırlar.” (Öğrt.1)

“Okul öncesi eğitiminde belli bir müfredat olmadığı için özellikle sanat etkinliklerinde ve gösterilere fazla önem veren öğretmenin emeği bu veliler tarafından kıyaslamalara sebep veriyor.” (Öğrt.4)

“Katılınacak etkinliklerden vaktinde haber olunamaması, gerekli hazırlıkların vaktinde yapılamaması, bunun da öğretmenler arasında rekabete sebep olması. Etkinlikten haberi olan tarafın, haberi olmayana karşı önceliği olması.” (Öğrt.7)

“Bilgi alışverişinin olmayışı, deneyimlerin paylaşılmaması.” (Öğrt.6)

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunların Eğitime Yansımaları

İnsanoğlunun tüm yaşamı göz önünde bulundurulduğunda bazı dönemlerin, psikolojik ve fizyolojik gelişmeler açısından kritik dönemler olarak ele alınması gerektiği bilinmektedir. 0-6 yaş arasını kapsayan okul öncesi yılları kişiliğin oluşumu, şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların

kazanılması ve geliştirilmesinde ileriki yıllara olan etkisi nedeniyle yaşamın en kritik dönemlerinden biridir (Arı, 2003). Çocukların özellikleri ne olursa olsun, alacakları eğitimin etkisi büyük oranda öğretmen tutumlarına bağlıdır. Öğretmenin içinde bulunduğu koşullara göre kendisini yenilemesi ve mevcut olanakları en iyi şekilde değerlendirmesi başarıyı artırır ancak öğretmene sunulan imkânların öğretmenin performansını etkilediği de bilinen bir gerçektir (Saracho, 1998).

Öğretmenler, bu konuda yaşadıkları sorunları şu şekilde ifade etmektedirler:

“Teneffüs olmaması nedeniyle okul öncesi öğretmenlerinin sosyalleşememesi, yöneticilerle iletişim sıkıntısı yaşaması, karar bildirmesi gereken durumlarda fikrinin alınmasının göz ardı edilmesine sebep olmaktadır.” (Öğrt.3)

“Mesai saatlerimizden dolayı acil ihtiyaçları zamanında karşılayamadığımızı, rahatsızlık durumunda devam etme zorunluluğumuzun olduğunu, yöneticimizle görüş fikir alışverişi yapmakta bile fırsatımız olmamaktadır.” (Öğrt.7)

“Okul öncesi öğretmenlerinin beş dakika bile dışarı çıkmasına sınıf güvenliği açısından sıkıntılı gören idareciler sürekli bu konuda telkinde bulunuyorlar ve bu da sınıf içindeki verimini düşürüyor.” (Öğrt.3)

“Aralarında yersiz rekabet oluşması, zamanında duyurulmayan veya iletilmeyen sorunlardan haberdar olunamaması; alınan kararlardan, uygulanması düşünülen çalışmalardan, toplantılardan öğretmenin bilgisinin olmaması.” (Öğrt.7)

“Okulda yaşanan sıkıntının boyutu ne kadar büyük olursa olsun daha fazla büyümeden, yanlış anlaşılmalara mahal verilmeden çözümlenecekken bencillik, ego, ön yargı, iftira gibi tutumlardan kaynaklı olarak büyüyebiliyor.” (Öğrt.2)

“Okul öncesi öğretmenlerinin yöneticilerinin desteğine ihtiyacı vardır. Yapılan bütün etkinliklerde maddi ve manevi olarak yöneticisinin motive etmesi sınıflara olumlu yansımaları olacaktır.” (Öğrt.4)

“Okul öncesi eğitimi konusunda okul yöneticilerinin yeterli bilgiye sahip olmaması, fiziki şartların istenilen biçimde olmaması, ana sınıfı için kullanılması gereken bütçenin okulun başka ihtiyaçlar için kullanılması, okul öncesi öğretmenin motivasyonunu düşürmekte; bu da sınıfa olumsuz olarak yansımaktadır.” (Öğrt.5)

“Öğretmenin sınıfında istediği eğitim ortamını oluşturamaması, materyallerin eksik olması, yapılacağıın söylenerek sürekli ertelenmesi öğrencileri ile arasında sorun oluşturmaktadır.”

(Öğrt.7)

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşadığı sorunların incelenmesine yönelik yapılan bu araştırmada öğretmenlerin mesleğe yeterince hazır olmadan başlanılmasından, okul öncesi öğretmenlerinin çalışma koşullarından ve iletişim eksikliğinden yakındıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar, sorunlarını paylaşırken bu sorunların nasıl çözüleceğine dair görüşlerini de belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde eğitim sistemindeki problemlerin diğer öğretmenleri etkilediği gibi okul öncesi öğretmenleri de etkilediği, bunun yanında bazı problemlerin ise okul öncesi öğretmenlere özgü olduğu dikkat çekmektedir.

Öğretmenlerin mesleğe hazır bir şekilde başlaması problemleri kolaylıkla aşmalarını sağlayacak bir etmendir. Buna rağmen Türkiye’de öğretmen yetiştirme ile ilgili ciddi problemler bulunduğu dikkat çekmektedir. Çınkır ve Kurum’un (2017) araştırmasında atanamayan öğretmenlerin yaşadığı problemler incelenmiştir. Atanamayıp ücretli öğretmen olarak çalışan öğretmenlerde de mesleğe yönlendirme eksikliği ve çalışma koşullarının yetersizliği görülmüştür. Araştırmada öğretmen yetiştirmenin Türkiye’de çözülemeyen bir sorun olduğu vurgulanmıştır. Özen, Kılıçoğlu ve Yılmaz Kılıçoğlu (2019) aday öğretmenlerin katılımı ile yaptığı araştırmada, aday öğretmen yetiştirme sürecinin yetersiz olduğu bulunmuştur. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ile eğitim fakültelerinin işbirliği içinde hareket edilmemesi büyük bir eksiklik olarak sunulmuştur. Coşkun Keskin, Şentürk, Ömer ve Dursun (2021), Covid-19 nedeniyle uzaktan eğitime geçilmesi üzerine öğretmenlerin yaşadığı sorunları araştırdığı çalışmada da benzer şekilde öğretmenlerin yeni durumlara uyum sağlamakta zorlandıkları için hazırbulunuşluklarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın, öğretmenleri uzaktan eğitime hazırlamaması ciddi aksaklıklara yol açmıştır. Görüldüğü üzere öğretmenlerin mesleğe yeterince hazır başlamadıkları gibi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından değişen koşullara da uyum sağlayıcı çalışmaların planlanmadığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin mesleğe hazırlanması yönünde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeterli çalışma yapılmadığı, öğretmen yetiştirme konusunda yetersiz kalındığı dikkat çekmektedir.

Demir ve Arı’nın (2013) çalışmasında da bu çalışmada olduğu gibi öğretmenlerin çalışma koşullarından yakındığı, özellikle çalışma saatlerinin fazla olmasından şikayetçi olduğu tespit edilmiştir. Şahin’in (2021) araştırmasında, uzaktan eğitime geçilmek zorunda kalındığında öğretmenlerin teknolojik olarak yetersizlik yaşadığı, Sarıışık, Gürel, Uslu ve Dönmez’in (2022) araştırmasında ise bu

durumun örgün eğitimdeki eksikliklerin ortaya çıkardığı sorunlardan daha büyük problemlere yol açtığı (kaygı, stres ve fiziksel zorluklar) görülmüştür. Kavuk ve Demirtaş'ın (2021) araştırmasından da anlaşıldığı üzere Milli Eğitim Bakanlığı uzaktan eğitime hazır olmasına, zaman zaman bu yönde eğitimler düzenlemesine rağmen tamamen uzaktan eğitime geçildiğinde yetersizlik yaşanmıştır. Dolayısıyla eğitimde değişen koşullara uyum sağlamakta yetersiz kalmaktadır. Avcı ve Karadeniz (2021) ise araştırmasında, eğitimde öğretmen ve öğrencilerin yaşadığı fırsat eşitsizliğini göz önüne sermiştir. Dolayısıyla eğitim ortamlarında öğretmenlerin genel olarak yaşadığı çalışma koşullarının uygun olmaması problemi okul öncesi öğretmenlerini de etkilemektedir.

İletişim eksikliği her öğretmende olduğu gibi okul öncesi öğretmenleri için de ciddi bir problemdir. Bununla birlikte okul öncesi öğretmenlerinin çalışma koşulları iletişim eksikliğine zemin hazırlamaktadır. Özellikle yardımcı personel olmaması durumunda çocukların yanından ayrılamamakta, diğer öğretmenler ve yöneticilerle sağlıklı iletişim kuramamaktadırlar. Okul öncesi öğretmenlerinin iletişim konusunda problem yaşaması büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü araştırmalarda (Karademir ve Ören, 2020; Kıyılıoğlu, 2019; Kurt, 2015; Sucu, 2019) okullardaki iletişimin kötü olmasının eğitime olumsuz etki yaptığı görülmektedir. Türnüklü, Şahin ve Öztürk'ün (2002) yaptığı araştırmada, öğretmenler arası çatışmaların iletişim eksikliğinden kaynaklandığı ve çatışmaları çözmek için iletişimden faydalanılmaması nedeniyle çatışmanın kalıcı hale geldiği görülmektedir. Zembat'ın (2012) araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin; okul yöneticisi, meslektaşları ve velilerle yaşadığı çatışmaları çözmek yerine “kaçınma” stratejisi kullanarak erteleme yoluna gittikleri dikkat çekmektedir. Arada iletişim olmayınca, sorunların çözülebileceği düşünülmeyince uzaklaşma yoluna gidilmektedir. Fakat bu durum sorunları çözmek yerine sadece ertelemektedir. Zamanında çözülmeyen sorunların ise daha büyük problemler olarak öğretmenlerin karşısına çıkacağı söylenebilir. Ekici'nin (2020) araştırmasında öğretmenler ile yönetici arasındaki iletişimin okul ortamını etkilediği anlaşılmıştır. İletişimin olumlu olmadığı ortamda öğretmenler birbirinden uzak durmakta, birlikte yapılacak etkinlikler zayıf kalmakta, bilgi alışverişi kesintiye uğramakta, dolayısıyla eğitim öğretim aksamaktadır. Bu nedenle okul öncesi öğretmenleri derinden etkileyen iletişim eksikliğinin eğitimi olumsuz etkilemesi söz konusudur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını yöneticiler ile yaşadıkları çatışma durumlarının çözümü için “*yöneticilerin okul öncesi eğitim konusunda bilgilendirilmeleri, eğitilmeleri ve hizmet içi eğitimlere katılmaları gerektiğini*” ifade etmişler ve bunu önermişlerdir. Öğretmenlerin çatışma durumlarında uyguladıkları çözüm yöntemleri dışında, çatışma durumlarının oluşmaması için önerileri yöneticilerin eğitilmesidir. Öğretmenler, mevcut yöneticilerin eğitilmesinin çatışma durumlarını ortadan kaldıracağına inanmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin meslektaşları ile yaşadığı çatışma durumlarının ortadan kalkması için yaptığı öneriler incelendiğinde yine *iletişim* kodu görülmüştür. Ayrıca öğretmenler *hizmet içi eğitim, ekip çalışması, öğretmenler arasında eşitlik ve empati* gibi durumları çatışmalarda uygulanması gereken çözüm yolları olarak ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını iletişimi çatışma çözümü olarak görmüş, hem uygulamada hem de önerilerinde iletişimi ön plana çıkarmışlardır.

Gün boyunca 6 saatlik kesintisiz çalışma, okul öncesi öğretmenlerini yıpratmakta ve verimliliklerinin düşmesine neden olmaktadır. Verimlilik ve insani çalışma koşullarının sağlanması açısından ana sınıflarında yardımcı personeller görevlendirilebilir. Bu yardımcı personelin görevlendirilmesinde meslek lisesi çocuk gelişimi bölümü mezunlarına öncelik verilebilir. Yardımcı personel en azından molalarda öğrencilerin sorumluluklarını alacak biçimde yetkilendirilmelidir. Bu sayede 10 dakikalık 6 mola teneffüs düzenlenmesi yerinde olacaktır. Bu molalar sayesinde öğrenciler ilkokula hazırlık amacıyla teneffüse çıkabilir, öğretmenler dinlenme fırsatı bulabilir, diğer öğretmenler ve yöneticiler ile iletişim hâlinde olabilirler.

5. KAYNAKÇA

- Akçay, C. (2006). *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M. C. (2000). *Okul öncesi eğitim ve ana sınıfı programları*. İstanbul: Yapa yayınları.
- Arı, R. (2003). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Atlas Kitabevi.
- Avcı, F. ve Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154.
- Aydın, A. (1998). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coşkun Keskin, S., Şentürk, G., Ömer, M. ve Dursun, R. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı problemler: Sosyal bilgiler öğretmenleri örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 475-505. doi:10.21733/ibad.978870
- Çınkır, Ş. ve Kurum, G. (2017). Atanmak ya da atanmamak: Ücretli öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 9-35.
- Demir, M. K. ve Arı, E. (2013). Öğretmen sorunları-Çanakkale ili örneği. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 32(1), 107-126. doi:10.7822/egt146
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (2018). *The SAGE handbook of qualitative research*. London: SAGE.
- Derman, M. T. ve Başal, H. A. (2010). Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretimde niceliksel ve niteliksel gelişmeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 560-569.
- Dirim, A. (2004). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Ekici, C. (2020). İlkokul yöneticileri ile öğretmenler arasındaki iletişim durumlarının incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 292-311.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1993). *Eğitime giriş*. Ankara: Meteksan.
- Karademir, A. ve Ören, M. (2020). Okul iklimi: Anaokulu yöneticileri ve öğretmenlerin bakış açısıyla karşılaştırmalı bir araştırma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 206-236. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.10m
- Kavuk, E. ve Demirtaş, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi*, 1(1), 55-73. doi:10.27579808/e-ijpa.20
- Kıyılıoğlu, E. (2019). *Okullardaki iletişim ortamı ve örgütsel güven arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kurt, S. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin iletişim becerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale
- MEB (1962). 7. Milli Eğitim Şûrası. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113419_7_sura.pdf adresinden edinilmiştir.
- MEB (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> adresinden edinilmiştir.
- MEB (1992). Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc075/kanuntbmmc075/kanuntbmmc07503797.pdf adresinden edinilmiştir.
- MEB (2011). Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm> adresinden edinilmiştir.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1993). *Okulöncesi eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özen, H., Kılıçoğlu, G. ve Yılmaz Kılıçoğlu, D. (2019). Aday öğretmenlerin aday öğretmen yetiştirme programına ilişkin görüşleri: Nitel bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 49(49), 99-120. doi:10.15285/maruaeabd.385433
- Pekdoğan, S. ve Karamustafaoğlu, S. (2015). 4+4+4 düzenlemesinin okul öncesi eğitim üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 219-234.
- Saracho, O. N. (1998). Editor's introduction cognitive style research and its relationship to various disciplines. *International Journal of Educational Research*, 29(3), 169-172.
- Sarışık, S., Gürel, M., Uslu, Ş. ve Dönmez, E. (2022). Psychological problems experienced by teachers and ways of coping with the problems during the Covid-19 pandemic process: the teachers' views. *International Journal of Trends and Developments in Education*, 2(1), 1-13.
- Sarpkaya, R. (2013). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sucu, G. (2019). *Okul müdürlerinin kurumlarında oluşturdukları iletişim iklimi ile öğretmenlerin örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Şahin, E. (2005). *Okul öncesi eğitimi öğretmen adayları ve öğretmenleri için uygulama kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, M. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı sorunlar. *Journal of History School*, 52, 1734-1757. doi:10.29228/Joh.50089
- Şişman, M. (2010). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Türnüklü, A., Şahin, İ. ve Öztürk, N. (2002). İlköğretim okullarında, öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velilerin çatışma çözüm stratejileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 574-594.
- Ural, M. (1986). *Ülkemizde okul öncesi eğitimin yeri ve önemi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2003). Türkiye’de okul öncesi eğitimi. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar içinde* (s. 12-17). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Zembat, R. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticisi, meslektaşları ve aileler bağlamında algıladıkları çatışma durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(163), 203-215.